

Wzd-analyse over toepassing van onvrijwillige zorg in 2022

Kwantitatieve analyse

In 2022 zijn er in totaal **88 meldingen** gedaan van toepassing van onvrijwillige zorg bij 37 cliënten. In 2021 werden er in totaal bij 47 cliënten 122 toepassingen van onvrijwillige zorg geregistreerd; dat is **een afname van 39%** ten opzichte van het totaal aantal meldingen van 2021.

Van de 88 toepassingen van onvrijwillige zorg zijn 52 (69%) toepassingen van onvrijwillige zorg in onvoorziene situaties, als bedoeld in artikel 15 Wzd geregistreerd, bij in totaal 29 cliënten.

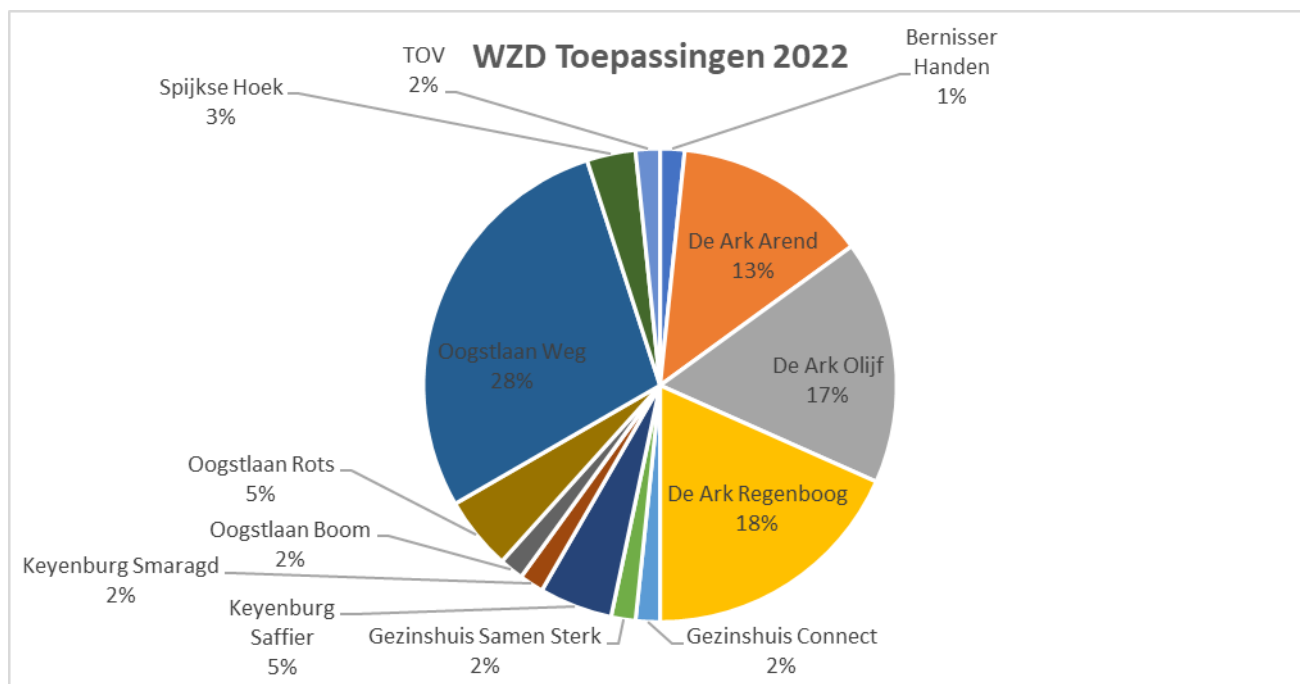

Figuur 1

Onvrijwillige zorg in onvoorziene situaties

In 2021 waren van de 122 toepassingen van onvrijwillige zorg zijn 45 (37%) toepassingen van onvrijwillige zorg in onvoorziene situaties als bedoeld in artikel 15 Wzd geregistreerd, bij in totaal 26 cliënten. Vergeleken met 2021 is er in 2022 een toename van 32% te zien van het aantal onvoorziene toepassingen van onvrijwillige zorg.

Een mogelijke verklaring voor de toegenomen toepassing van onvrijwillige zorg in onvoorziene situaties is dat vanuit de visie op zorg toepassing van onvrijwillige zorg zoveel mogelijk wordt vermeden. Hierdoor wordt de onvrijwillige zorg minder snel in een cliëntplan opgenomen waardoor er relatief vaker ongeplande onvrijwillige zorg wordt toegepast. Deze hypothese komt overeen met de afname van het aantal toepassingen welke zijn opgenomen in het cliëntplan, ten opzichte van eerdere jaren. Tegelijk is het in onvoorziene situaties soms toch nodig om onvrijwillige zorg toe te passen om cliënten of hun omgeving te beschermen maar is het niet nodig om dit structureel in te zetten.

Figuur 2

Analyse

In het cirkeldiagram (*figuur 1*) waarin het aantal toepassingen staat weergegeven valt op dat op de Oogstlaan Weg de meeste onvrijwillige zorg wordt toegepast. Daarna bij de drie teams van de Ark. Dit is ook volgens verwachting, aangezien deze locaties in het locatieregister als accommodaties zijn geregistreerd en cliënten op deze locaties zorg ontvangen met een hoge indicatie (VG7 of hoger). Op de Ark wordt tevens zorg verleend aan een doelgroep die kampt met verslaving; het is te verwachten dat juist op deze locaties meer onvrijwillige zorg wordt toegepast dan op locaties waar ‘reguliere’ zorg wordt verleend. Opvallend hierin is wel dat op de Oogstlaan Rots en Oogstlaan Boom relatief weinig onvrijwillige zorg is toegepast en op de Oogstlaan Bron in 2022 helemaal geen onvrijwillige zorg is toegepast. Dit kan worden verklaard doordat er veel is geïnvesteerd op deze locatie in teamtraining en er sprake is geweest van stabiliteit in de teams. Op Oogstlaan Weg is door externe factoren ontregeling van een bewoner vaker voorgekomen. Een andere factor is dat de helft van het team is gewisseld in afgelopen jaar, dit had zijn weerslag op de zeer contextafhankelijke cliënten van De Weg.

Door middel van e-learning, intervisie tussen de zorgverantwoordelijken en warm contact met de Wzd-functionaris is het thema in 2022 meer onder de aandacht gekomen en is men bewuster geworden van de impact van toepassing van onvrijwillige zorg. In 2022 is in het elektronisch cliëntdossier een verbeteringslag gemaakt. De werkwijze van registreren is versimpeld en kinderziekten zijn opgelost.

In 2022 is er een start gemaakt met de implementatie van de Triple-C methode. Vanuit het Triple-C gedachtegoed wordt o.a. aandacht besteedt aan het begrijpen waar gedrag vandaan komt en doorvoeren van gedrag en regels wat past bij ‘het gewone leven’. Dan blijkt dat dat bepaalde afspraken die vroeger met cliënten gemaakt zijn (voorraadkast op slot, koffie restricties etc.) eigenlijk eenzijdig gemaakt zijn en er vaak sprake is van verzet tegen deze afspraken waardoor deze onder onvrijwillige zorg vielen. Het gevolg van de her-evaluatie van deze afspraken met de client(vertegenwoordigers) en het team is terug te zien in de afname van het aantal meldingen van onvrijwillige zorg van het type ‘beperkingen om het eigen leven in te richten’; in 2022 is dit 13% t.o.v.

het totaal van de meldingen en gaat het om 8 registraties. In 2021 was dit 16% t.o.v. het totaal aantal meldingen, in totaal 20 registraties.

De Wzd-functionaris geeft tijdens een evaluatie aan dat er een verbeterslag is gemaakt met betrekking tot de stappenplan-cyclus zoals deze in de wet is beschreven. In 2021 werden wel toepassingen geregistreerd maar bleven de evaluaties achterwege. In 2022 vinden de evaluaties vaker tijdig plaats. Wanneer de kennis van de zorgverantwoordelijke tekort schiet, wordt er contact opgenomen met de Wzd-functionaris. Dit wordt positief gelabeld.

In 2021 heeft de gedragsdeskundige de rol van zorgverantwoordelijke gekregen in plaats van de persoonlijk begeleider. Dit leverde ook in 2022 het verwachte positieve effect op. Het verloop van personeel is hoog en dat levert grote uitdagingen op. De kennis op peil houden bij een selecte groep is meer haalbaar.

Adviezen

Een aandachtspunt voor het komende jaar is het terugdringen en registreren van de noodtoepassingen. Het is ons advies om in nauwe samenwerking met de zorgverantwoordelijke het komende jaar te onderzoeken wat de achterliggende reden is dat er relatief veel noodtoepassingen zijn door op cliënt- en groepsniveau het actie-reactie patroon diepgaand te analyseren, waardoor er mogelijk op agogisch of contextueel niveau verbeterpunten kunnen worden geformuleerd en toepassingen van onvrijwillige zorg in de toekomst kan worden voorkomen.

Het registreren van de toepassingen in het ECD heeft een verbeterslag doorgemaakt, maar hierin valt meer winst te behalen. Zo zijn er klachten dat het aanmaken van een registratie vaak veel tijd in beslag neemt en er tevens situaties zijn geweest waarin het systeem aangaf dat de sessie te lang duurde en de reeds ingevoerde informatie verwijderde. Het is ons advies om komend jaar te onderzoeken in hoeverre het ECD de begeleiders hierin beter kan ondersteunen.

De verhouding tussen onvrijwillige zorg en toepassen van de Triple-C methode verdient verdere aandacht. Enerzijds gaat Triple-C uit van het aansluiten op de behoeften van de cliënt, waardoor signaalgedrag (het topje van de ijsberg) vermindert. Aangezien signaalgedrag vaak reactief (ongeplande onvrijwillige zorg) of proactief (volgens cliëntplan) plaats vindt, zou je verwachten dat toepassen van onvrijwillige zorg afneemt na implementatie van Triple-C. Tegelijkertijd kan de omslag van wensgerichte naar behoeftegerichte begeleiding, zeker in het begin, op weerstand stuiten bij cliënten. Cliënten kunnen niet altijd de eigen achterliggende behoeften overzien. Een cliënt kan bijvoorbeeld niet naar dagbesteding willen, terwijl dit wel aansluit bij zijn behoefte aan zingeving. Om een patroon te doorbreken, kan in sommige gevallen toepassing van onvrijwillige zorg nodig zijn.

Om meer helderheid te krijgen in hoe onvrijwillige zorg en Triple-C zich verhouden, zullen we hier het komend jaar verdiepend onderzoek naar doen.

Als laatste is het ons advies om aandacht te blijven houden voor intervisie en scholing van zowel zorgmedewerkers als zorgverantwoordelijken, om de kennis op peil te houden dan wel uit te breiden. De wet verandert regelmatig en het is belangrijk hiervan op de hoogte te blijven. Voor 2023 staat de controle van de huisregels van alle locaties op de planning van de Commissie WZD. Dit is een mooi middel om de kennis van de inhoud van de wet aan te scherpen en de toepassing ervan te bevorderen.